

Київський університет імені Бориса Грінченка
Факультет психології, соціальної роботи та спеціальної освіти
Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи
Олександр ЖИЛЬЦОВ
2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Практикум із організації системи соціальної підтримки населення в ОТГ»
(повна назва навчальної дисципліни за навчальним планом)
для студентів

спеціальності	231 Соціальна робота (шифр і назва спеціальності (рей))
освітнього рівня	другого (магістерського) (назва освітнього рівня, ОКР)
освітньої програми	231.00.01 Соціальна робота (шифр і назва освітньої програми)

Київ – 2022

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Програма № 0925/22
Жильцов
(підпис) (прізвище, ініціали)
в. а. 20 22

Розробник:

Тетяна СПІРИНА, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи

Викладач:

Тетяна СПІРИНА, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи

Протокол № « 15 » від « 29 » « 20 » 2022 року
Завідувач кафедри _____ (Тетяна ЛЯХ)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми (керівником освітньої програми 231.00.01 Соціальна робота другого (магістерського) освітнього рівня)
(назва освітньої програми)

29 08 2022 р.
Керівник освітньої програми _____ (Вадим ЛЮТИЙ)

Робочу програму перевірено

01 09 2022 р.
Заступник директора/декана _____ (Роман ПАВЛЮК)

Пролонговано:

на 20 /20 н.р. _____ (_____), « ____ » 20__ р., протокол № ____

на 20 /20 н.р. _____ (_____), « ____ » 20__ р., протокол № ____

на 20 /20 н.р. _____ (_____), « ____ » 20__ р., протокол № ____

на 20 /20 н.р. _____ (_____), « ____ » 20__ р., протокол № ____

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	5,5 / 165	
Курс	-	5
Семестр	-	9, 10
Обсяг кредитів	-	5,5
Обсяг годин, в тому числі:	-	165
Аудиторні	-	22
Модульний контроль	-	-
Самостійна робота	-	143
Форма семестрового контролю	-	залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Практикум із організації системи соціальної підтримки населення в ОТГ» є: сформуванню розуміння особливостей й переваг організації системи соціальної підтримки вразливих верст населення в ОТГ через впровадження моделі інтегрованих соціальних послуг.

Завдання:

- сформуванню розуміння щодо основних функцій, повноважень та відповідальності ОТГ з питань соціального захисту, організації та надання соціальних послуг, забезпечення прав дитини на рівні громади;
- визначити основні вразливі групи населення, які потребують послуг та підтримки;
- ознайомити із методикою здійснення моніторингу потреб населення у соціальних послугах;
- сформуванню стратегічне бачення розвитку системи надання соціальних послуг;
- визначити ресурси громади, механізми їх інтеграції для формування моделі інтегрованих соціальних послуг;
- окреслити повноваження та відповідальність голови ОТГ як керівника органу опіки та піклування;
- визначити шляхи підвищення професійної компетентності представників соціальної сфери.

Відповідно до освітньо-професійної програми 231.00.01 Соціальна робота за другим (магістерським) рівнем вищої освіти зі спеціальності 231 Соціальна робота, дисципліна «Практикум із організації системи соціальної підтримки населення в ОТГ» забезпечує формування таких загальних та фахових компетентностей:

ЗК 9. Навички міжособистісної взаємодії;

СК 2. Здатність до виявлення соціально значимих проблем і факторів досягнення соціального благополуччя різних груп населення;

СК 5. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (експертами з інших галузей/видів економічної діяльності), налагоджувати взаємодію державних, громадських і комерційних організацій на підґрунті соціального партнерства;

СК 6. Здатність до оцінки процесу і результату професійної діяльності та якості соціальних послуг;

СК 11. Здатність виявляти професійну ідентичність та діяти згідно з цінностями соціальної роботи;

СК 17. Здатність здійснювати соціальне адміністрування та використовувати технології та організації громад.

3. Результати навчання за дисципліною

Відповідно до освітньо-професійної програми 231.00.01 Соціальна робота за другим (магістерським) рівнем вищої освіти зі спеціальності 231 Соціальна робота, дисципліна «Практикум із організації системи соціальної підтримки населення в ОТГ» забезпечує оволодіння такими *програмовими результатами навчання*:

ПРН 10. Аналізувати соціальний та індивідуальний контекст проблем особи, сім'ї, соціальної групи, громади, формулювати мету і завдання соціальної роботи, планувати втручання в складних і непередбачуваних обставинах відповідно до цінностей соціальної роботи.

ПРН 16. Розробляти соціальні проекти на високопрофесійному рівні.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
<i>Модуль 1 «Громада: фактори вразливості та критерії успішності»</i>							
Тема 1. Ресурси та фактори вразливості сім'ї в громаді	4	2	-	2	-	-	-
Самостійна робота 1. Забезпечення найкращих інтересів дитини в ОТГ: потреби та права дитини	11	-	-	-	-	-	11
Самостійна робота 2. Громада: фактори вразливості та критерії успішності	12	-	-	-	-	-	12
Разом	27	2	-	2			23
<i>Модуль 2 «Соціальна підтримка вразливих груп населення в ОТГ»</i>							
Тема 1. Вразливі групи населення: потреби та послуги	4	2	2	-	-	-	-
Самостійна робота 3. Методика вивчення потреб громади у соціальних послугах	12	-	-	-	-	-	12
Самостійна робота 4. Соціальна підтримка вразливих груп населення в ОТГ	12	-	-	-	-	-	12
Разом	28	2	2	-	-	-	24
<i>Модуль 3 «Модель інтегрованих соціальних послуг в ОТГ: рівень людини»</i>							
Тема 1. Ведення випадку, алгоритм дій суб'єктів	6	2	-	4	-	-	-
Самостійна робота 5. Ведення випадку, алгоритм дій суб'єктів, відповідно до складності випадку	12	-	-	-	-	-	12
Самостійна робота 6. Модель інтегрованих соціальних послуг в ОТГ: рівень людини	10	-	-	-	-	-	10
Разом	28	2	-	4	-	-	22
<i>Модуль 4 «Модель інтегрованих соціальних послуг на рівні ОТГ: рівень системи»</i>							
Тема 1. Ресурси громади у сфері надання соціальних послуг	4	2	-	2	-	-	-
Самостійна робота 6. Модель інтегрованих соціальних послуг на рівні ОТГ: рівень системи	14	-	-	-	-	-	14
Разом	18	2	-	2	-	-	14
<i>Модуль 5 «Визначення пріоритетів та завдань соціальної сфери»</i>							
Тема 1. Інструмент для визначення	2	-	-	2	-	-	-

пріоритетних заходів у соціальному секторі							
Самостійна робота 7. Специфікація соціальних послуг відповідно до Державних стандартів	12	-	-	-	-	-	12
Самостійна робота 8. Визначення пріоритетів та завдань соціальної сфери	12	-	-	-	-	-	12
Разом	26	-	-	2	-	-	24
<i>Модуль 6 «Моніторинг потреб населення у соціальних послугах»</i>							
Самостійна робота 9. Інструмент моніторингу потреб населення у соціальних послугах	14	-	2	-	-	-	12
Самостійна робота 10. Моніторинг потреб населення у соціальних послугах	12	-	-	-	-	-	12
Самостійна робота 11. Визначення потреб громад у соціальних послугах	12	-	-	-	-	-	12
Разом	38	-	2	-	-	-	36
Усього	165	8	4	10	-	-	143

5. Програма навчальної дисципліни «Практикум із організації системи соціальної підтримки населення в ОТГ»

Заочна форма навчання

Модуль 1. Громада: фактори вразливості та критерії успішності

Лекція 1. Ресурси та фактори вразливості сім'ї в громаді.

Сім'я як динамічна система. Ресурси та захисні фактори сім'ї. Сім'я: об'єкт чи суб'єкт соціальної роботи? Які зовнішні фактори можуть впливати на сім'ю? Які внутрішні фактори можуть впливати на сім'ю? Яким чином ці фактори впливають на виконання батьками своїх батьківських обов'язків?

Основні поняття теми: дитина, громада, вразливі сім'ї, фахівець соціальної роботи, ресурси сім'ї, соціальна робота.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1

Додаткові: 1, 4

Практичне заняття 1. Сімейна структура ОТГ.

Модуль 2. Соціальна підтримка вразливих груп населення в ОТГ

Лекція 2. Вразливі групи населення: потреби та послуги.

Визначення основних вразливих груп населення та змісту поняття «потреби», визначення потреб вразливих груп та послуг, яких вони потребують. Методика оцінювання ситуації щодо вивчення потреб громади у соціальних послугах.

Основні поняття теми: дитина, громада, вразливі сім'ї, фахівець соціальної роботи, ресурси сім'ї, соціальна робота, потреби, соціальні послуги.

Рекомендовані джерела:

Основні: 2

Додаткові: 2, 3

Семінарське заняття 1. Вразливі групи населення: визначення потреб і послуг, яких вони потребують.

Модуль 3. Модель інтегрованих соціальних послуг в ОТГ: рівень людини

Лекція 3. Ведення випадку, алгоритм дій суб'єктів.

Запровадження інтегрованих соціальних послуг для людей в громаді. Роль фахівця із соціальної роботи, його функцій; використання технології ведення випадку «кейс менеджменту» під час роботи з сім'ями, дітьми, молоддю, людьми похилого віку. Ведення випадку, алгоритм дій суб'єктів, відповідно до складності випадку. Екстрений випадок: оцінка безпеки дитини та прийняття рішень в її найкращих інтересах.

Основні поняття теми: дитина, громада, вразливі сім'ї, фахівець соціальної роботи, ресурси сім'ї, соціальна робота, потреби, соціальні послуги.

Рекомендовані джерела:

Основні: 2

Додаткові: 1, 3

Практичне заняття 2-3. Запровадження інтегрованих соціальних послуг для людей в громаді.

Модуль 4. Модель інтегрованих соціальних послуг на рівні ОТГ: рівень системи

Лекція 4. Ресурси громади у сфері надання соціальних послуг.

Ресурсний потенціал громади, ідентифікація наявних ресурсів та забезпечення їх інтеграції. Матеріальні і нематеріальні об'єкти та/чи цінності, якими володіє громада або якими може розпоряджатися. ресурсний потенціал громади. Інтегровані послуги, процеси, технології та стратегія. Цінності, принципи, концептуальні засади надання послуг.

Основні поняття теми: дитина, громада, вразливі сім'ї, фахівець соціальної роботи, ресурси сім'ї, соціальна робота, потреби, соціальні послуги.

Рекомендовані джерела:

Основні: 2

Додаткові: 1, 3, 4

Практичне заняття 4. Моделі інтегрованих соціальних послуг на рівні системи.

Модуль 5. Визначення пріоритетів та завдань соціальної сфери

Практичне заняття 5. Визначення пріоритетів та завдань соціальної сфери.

Модуль 6. Моніторинг потреб населення у соціальних послугах

Семінарське заняття 2. Моніторинг і оцінка як базові поняття з оцінювання.

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

Усі завдання виконуються в електронній версії навчальної дисципліни «Практикум із організації системи соціальної підтримки населення в ОТГ» на платформі <https://elearning.kubg.edu.ua/course/view.php?id=21348> та подаються на підсумковому занятті відповідного модуля.

заочна форма навчання

Модуль 1. Громада: фактори вразливості та критерії успішності

Самостійна робота 1. Забезпечення найкращих інтересів дитини в ОТГ: потреби та права дитини.

1. Проаналізуйте запропонований case-study. Визначте соціальні та емоційні зв'язки, що забезпечують необхідні умови для життя і розвитку дитини та обґрунтуйте розуміння прав дитини й важливості їх забезпечення на рівні громади.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1, 2

Додаткові: 1, 3, 4

Самостійна робота 2. Громада: фактори вразливості та критерії успішності.

1. Складіть опорну блок-схему до теоретичного матеріалу лекції 1.

2. Складіть термінологічний словник не менше 10 понять.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1, 2

Додаткові: 1, 3, 4

Модуль 2. Соціальна підтримка вразливих груп населення в ОТГ

Самостійна робота 3. Методика вивчення потреб громади у соціальних послугах.

1. Охарактеризуйте основні принципи теоретичного підходу до формування агрегованого індексу забезпечення соціальними послугами населення.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1, 2

Додаткові: 1, 3, 4

Самостійна робота 4. Соціальна підтримка вразливих груп населення в ОТГ.

1. Опанувати відкритий ЕНК «Створення інституцій місцевого економічного розвитку громад» на платформі Prometheus.

Рекомендоване джерело: Створення інституцій місцевого економічного розвитку громад. Prometheus – Найкращі онлайн-курси України та світу. URL: https://courses.prometheus.org.ua/courses/coursev1:AMU+INST101+2017_T4/course/

Форма подання результатів виконаної роботи: згенерований у вище вказаному електронному навчальному курсі сертифікат про успішне його завершення. Результат роботи (згенерований сертифікат) надсилається як відповідь в електронному курсі на перевірку.

Модуль 3. Модель інтегрованих соціальних послуг в ОТГ: рівень людини

Самостійна робота 5. Ведення випадку, алгоритм дій суб'єктів, відповідно до складності випадку.

1. Ознайомтесь із таблицею, що розміщена у посібнику «Соціальна робота із вразливими сім'ями та дітьми» І ч., стор. 170-171, що визначає особливості ведення випадків сімей з дітьми.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1, 2

Додаткові: 1, 3, 4

Самостійна робота 6. Модель інтегрованих соціальних послуг в ОТГ: рівень людини.

Обґрунтуйте роль груп самопомоги в організації соціальної роботи на рівні громади.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1, 2

Додаткові: 1, 3, 4

Модуль 4. Модель інтегрованих соціальних послуг на рівні ОТГ: рівень системи

Самостійна робота 7. Модель інтегрованих соціальних послуг на рівні ОТГ: рівень системи.

1. Поясніть, у чому відмінність між ресурсами соціальної роботи та ресурсами соціальної роботи в громаді?

2. Складіть і поясніть структурно-логічну схему теоретичних основ соціальної роботи в громаді.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1, 2

Додаткові: 1, 3, 4

Модуль 5. Визначення пріоритетів та завдань соціальної сфери

Самостійна робота 8. Специфікація соціальних послуг відповідно до Державних стандартів.

1. Опанувати відкритий ЕНК «Гендерно орієнтоване бюджетування для розвитку громад» на платформі Prometheus.

Рекомендоване джерело: Створення інституцій місцевого економічного розвитку громад. Prometheus – Найкращі онлайн-курси України та світу. URL: https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:AMU+GOB101+2018_T3/about

Форма подання результатів виконаної роботи: згенерований у вище вказаному електронному навчальному курсі сертифікат про успішне його завершення. Результат роботи (згенерований сертифікат) надсилається як відповідь в електронному курсі «Науковий семінар «Соціальна робота в громаді» на перевірку.

Самостійна робота 9. Визначення пріоритетів та завдань соціальної сфери.

Скласти 5 тестових завдань до модуля «Визначення пріоритетів та завдань соціальної сфери», з них: 1 - у закритій формі (одноваріантне), 1 - у закритій формі (багатоваріантне), 1 - відкрите запитання (відповідь текстом), 1 - на відповідність, 1 - на встановлення порядку виконання дій (операцій, етапів тощо).

Рекомендовані джерела:

Основні: 1, 2

Додаткові: 1, 3, 4

Модуль 6. Моніторинг потреб населення у соціальних послугах

Самостійна робота 10. Моніторинг та оцінка якості надання соціальних послуг.

1. Опанувати відкритий ЕНК «Моніторинг і оцінка волонтерських програм» на платформі дистанційного навчання ВГЦ «Волонтер» <https://elearning.volunteer.kiev.ua/course/view.php?id=12>.

Форма подання результатів виконаної роботи: згенерований у вище вказаному електронному навчальному курсі сертифікат про успішне його завершення. Результат роботи (згенерований сертифікат) надсилається як відповідь в електронному курсі на перевірку.

Самостійна робота 11. Моніторинг потреб населення у соціальних послугах.

Опрацюйте та розробіть довідник основних законодавчих, нормативно-правових актів відповідно до послуг та вразливих груп населення, які їх потребують (не менше 5 документів), створивши інформаційну таблицю.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1, 2

Додаткові: 1, 3, 4

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

Формою підсумкового контролю навчальної дисципліни є залік.

6.5. **Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю – не передбачено навчальним планом.**

7. Навчально-методична картка навчальної дисципліни

Разом: 165 год., лекції – 8 год., семінарські заняття – 4 год., практичні заняття – 10 год., самостійна робота – 143 год.

Модулі	1		2		3		4		5		6	
Назва модуля	Громада: фактори вразливості та критерії успішності		Соціальна підтримка вразливих груп населення в ОТГ		Модель інтегрованих соціальних послуг в ОТГ: рівень людини		Модель інтегрованих соціальних послуг на рівні ОТГ: рівень системи		Визначення пріоритетів та завдань соціальної сфери		Моніторинг потреб населення у соціальних послугах	
Кількість балів за модуль	22		22		33		17		21		21	
Теми лекцій	Ресурси та фактори вразливості сім'ї в громаді (1 бал)		Вразливі групи населення: потреби та послуги (1 бал)		Ведення випадку, алгоритм дій суб'єктів (1 бал)		Ресурси громади у сфері надання соціальних послуг (1 бал)					
Теми семінарських занять			Вразливі групи населення: визначення потреб і послуг, яких вони потребують (11 балів)								Моніторинг і оцінка як базові поняття з оцінювання (11 балів)	
Теми практичних занять	Сімейна структура ОТГ (11 балів)				Запровадження інтегрованих соціальних послуг для людей в громаді (11 балів)	Запровадження інтегрованих соціальних послуг для людей в громаді (11 балів)	Моделі інтегрованих соціальних послуг на рівні системи (11 балів)		Визначення пріоритетів та завдань соціальної сфери (11 балів)			
Самостійна робота	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів
Підсумковий контроль	Залік											
Розрахунок	100 балів – семестр, $136:100=1,36$, Студент набрав <u>А</u> балів, Розрахунок: $A: 1,36=$ _____ загальна сума балів											

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4		Модуль 5		Модуль 6	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	1	1	1	1	1	1	1	1	-	-	-	-
Відвідування практичних занять	1	1	1	-	-	2	2	1	1	1	1	-	-
Робота на практичному занятті	10	1	10	-	-	2	20	1	10	1	10	-	-
Відвідування семінарських занять	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	1
Робота на семінарському занятті	10	-	-	1	10	-	-	-	-	-	-	1	10
Виконання завдань для самостійної роботи	5	2	10	2	10	2	10	1	5	2	10	2	10
Розрахунок коефіцієнта: $136:100=1,36$. Студент набрав X балів; Розрахунок: $X: 1,36=$ загальна кількість балів													

8. Рекомендовані джерела

Основна:

1. Посібник із визначення потреб населення об'єднаної територіальної громади у соціальних послугах / Практичні рекомендації Київ, 2019.
2. Слозанська Г. І. Соціальна робота в територіальній громаді: теорії, моделі та методи: монографія / за наук.ред.д-ра пед. наук, проф. В. А. Поліщук. – Тернопіль: ТНПУ імені В. Гнатюка, 2018. – 382 с.

Додаткова:

1. Гуляєва Л., Головка Я., Філь Г., Семігіна Т. Молодь з інвалідністю і соціальні медіа: державна політика, проєктна діяльність, інклюзія. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2021. 144 с.
2. Кучер Г. М. Інновації соціальної роботи в громаді із сім'ями, що опинилися у складних життєвих обставинах. Педагогічні науки: збірник наукових праць. Вип. 82, том 2, 2018. С. 207–212.
3. Практичний посібник з питань формування спроможних територіальних громад / за заг. ред. : С. М. Серьогіна. – Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2018. – 164 с.
4. Спіріна Т. П. Принципи міждисциплінарної взаємодії у соціальній роботі / Т. П. Спіріна, Т. Л. Лях, В. Є. Рогожинська // Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, І. Зимомря]. – Дрогобич: Видавничий дім "Гельветика", 2020. – Вип. 27. – С. 224-228
5. Спіріна, Т. П., Лунь, К. О. Надання інтегрованих соціальних послуг в Україні: міждисциплінарний підхід. *Науковий журнал "Інноваційна педагогіка"*. 2021. Вип. 40. С. 215-218. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/40.45>
6. Спіріна Т. П., Лях Т. Л., Лехолетова М. М. Методи оцінки територіальною громадою власних потреб. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота* / ред. О. Бартош. Ужгород, 2022. – С. 178-181. DOI: [10.24144/2524-0609.2022.50.178-181](https://doi.org/10.24144/2524-0609.2022.50.178-181)
7. Risk factors for developing children and young people dependent on substance use behavior / T. L. Liakh, T. P. Spirina, A. O. Popova // Society, integration, education. Proceedings of the International Scientific Conference. – 2019. – Vol. 3. – С. 284–294.
8. The Problems and Needs of the Families of Antiterrorist Operation Participants: Results of In-depth Interviews / A. V. Dulia, T. L. Liakh, T. G. Veretenko. // The New Education Review. – 2019. – №55 (1). – С. 220–230.
9. Problems of women with high risk of abandonment of a newborn / Tetiana Liakh, Nataliia Hevchuk // SOCIETY, INTEGRATION, EDUCATION. Proceedings of the International Scientific Conference. – 2019. – Vol. 3. – С. 273–283.

9. Додаткові ресурси (за наявності)

Електронний курс на сайті:

<https://elearning.kubg.edu.ua/course/view.php?id=21348>